

Ministarstvo
finansija

Adresa: ul. Stanka Dragojevića 2,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 242 835
fax: +382 20 224 450
www.mif.gov.me

Br: 05-02-430/25-209/2

Podgorica, 22.01.2025. godine

Za: MINISTARSTVO ODBRANE, ul. Jovana Tomaševića 29, Podgorica

gospodinu, Draganu Krapoviću, ministru

Predmet: Mišljenje na Memorandum o razumijevanju između Ministarstva odbrane Crne Gore i Ministarstva odbrane Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske o unapređenju bilateralne odbrane i bezbjednosne saradnje

Veza: Vaš akt broj: 05021-810/25-82 od 13.01.2025. godine

Poštovani gospodine Krapoviću,

Povodom *Memoranduma o razumijevanju između Ministarstva odbrane Crne Gore i Ministarstva odbrane Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske o unapređenju bilateralne odbrane i bezbjednosne saradnje*, Ministarstvo finansija daje sledeće:

MIŠLJENJE

Na tekst Memoranduma i Izveštaj o analizi uticaja propisa, sa aspekta implikacija na poslovni ambijent, nemamo primjedbi.

Dostavljenim aktom navedeno je da bi Memorandum bio dobra platforma za definisanje novih modaliteta saradnje, unapređivanje bilateralnih odnosa država saveznica u domenu odbrane, a sve u cilju podrške međunarodnoj stabilnosti, miru i bezbjednosti.

U obrazloženju teksta Izveštaja o analizi uticaja propisa u dijelu procjene fiskalnog uticaja, navedeno je da za implementaciju Memoranduma o razumijevanju između Ministarstva odbrane Crne Gore i Ministarstva odbrane Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske o unapređenju bilateralne odbrane i bezbjednosne saradnje nije potrebno izdvajanje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore. Takođe, navedeno je da implementacijom predmetnog Memoranduma ne proizilaze međunarodne finansijske obaveze, kao i da nije predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteći finansijska obaveza.

Shodno navedenom, Ministarstvo finansija, sa aspekta državnog budžeta, nema primjedbi na *Memorandum o razumijevanju između Ministarstva odbrane Crne Gore i Ministarstva odbrane Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske o unapređenju bilateralne odbrane i bezbjednosne saradnje*.

S poštovanjem,

MINISTAR
Novica Vuković

Crna Gora
Ministarstvo odbrane

Adresa: Jovana Tomaševića 29,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 224 234
fax: +382 20 245 628
www.mod.gov.me

Crna Gora
MINISTARSTVO FINANSIJA
Podgorica

Priloga: 14.01.2025 16-01-2025				
Gr. broj	Redni broj	Prilog	Vrijednost	
05-430/25-	209/1			

HITNO

Broj: 05021-810/25-82

13. januar 2024. godine

Za: **MINISTARSTVO FINANSIJA**
Direktorat za finansijski sistem i koordinaciju politika
Direktorat za državni bužet

Predmet: **Memorandum o razumijevanju između Ministarstva odbrane Crne Gore i Ministarstva odbrane Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske o unapređenju bilateralne odbrambene i bezbjednosne saradnje**

Poštovani,

U prilogu dostavljamo *Memorandum o razumijevanju između Ministarstva odbrane Crne Gore i Ministarstva odbrane Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske o unapređenju bilateralne odbrambene i bezbjednosne saradnje*, na crnogorskom i engleskom jeziku, kao i **popunjeni Izvještaj o sprovedenoj analizi procjene uticaja propisa (RIA)**.

U cilju upućivanja priložene dokumentacije Vladi Crne Gore na razmatranje, usvajanje i prihvatanje, molimo za davanje mišljenja na dostavljena dokumenta.

S obzirom da je potpisivanje predmetnog Memoranduma planirano 4. februara 2025. godine u Londonu, **molimo da nam u što kraćem roku dostavite potrebno mišljenje.**

S poštovanjem,

Radmila Perović
v.d. GENERALNE DIREKTORICE

mr Radmila Perović

Prilog:

- Memorandum o razumijevanju između Ministarstva odbrane Crne Gore i Ministarstva odbrane Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske o unapređenju bilateralne odbrambene i bezbjednosne saradnje, na crnogorskom jeziku
- Memorandum o razumijevanju između Ministarstva odbrane Crne Gore i Ministarstva odbrane Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske o unapređenju bilateralne odbrambene i bezbjednosne saradnje, na engleskom jeziku
- Izvještaj o sprovedenoj analizi procjene uticaja propisa (RIA)

Dostavljeno:

- Ministarstvu finansija
Direktoratu za finansijski sistem i koordinaciju politika
Direktoratu za državni bužet
- a/a

Kontakt osoba:

Marica-Maša Zeković
e-mail: marica.zekovic@mod.gov.me
tel: 020/483-398

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA

PREDLAGAČ PROPISA	Ministarstvo odbrane
NAZIV PROPISA	Memorandum o razumijevanju između Ministarstva odbrane Crne Gore i Ministarstva odbrane Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske o unapređenju bilateralne odbrambene i bezbjednosne saradnje
1. Definisanje problema - Koje probleme treba da riješi predloženi akt? - Koji su uzroci problema? - Koje su posljedice problema? - Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri? - Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?	
- Imajući u vidu da je važeći Memorandum o razumijevanju između Ministarstva odbrane Crne Gore i Ministarstva odbrane Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske o unapređenju bilateralne odbrambene i bezbjednosne saradnje potpisan 15. februara 2017. godine, a shodno činjenici da je Crna Gora 5. juna 2017. godine postala punopravna članica NATO Saveza, čime su Crna Gora i Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske postale saveznice, stvorila se potreba za ažuriranjem predmetnog Memoranduma. - Uzrok problema je postojanje zastarjelog pravnog okvira u oblasti odbrane, koji tretira Crnu Goru kao partnersku državu. - Posljedice problema su drugačiji uslovi za realizaciju bilateralnih projekata sa Ujedinjenim Kraljevstvom Velike Britanije i Sjeverne Irske, imajući u vidu da je Crna Gora u međuvremenu stekla status savezničke države. - Uzimajući u obzir težnju za intenziviranjem savezničke saradnje, ovim Memorandumom bi se dodatno definisale konkretne oblasti odbrambene saradnje, čime bi se ista intenzivirala. U slučaju nepotpisivanja Memoranduma usporio bi se dalji razvoj saradnje sa Ujedinjenim Kraljevstvom Velike Britanije i Sjeverne Irske, na polju odbrane. - Opcija „status quo“ bi dovela do usporavanja realizacije bilateralnih odbrambenih projekata i aktivnosti.	
2. Ciljevi - Koji ciljevi se postižu predloženim propisom? - Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.	
- Memorandum bi bio platforma za definisanje novih modaliteta savezničke saradnje i snaženje bilateralnih odnosa u domenu odbrane. Kao države saveznice, Crna Gora i Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske imaju kontinuitet kvalitetne saradnje u domenu odbrane. U vezi sa tim, potpisivanjem Memoranduma unaprijedila bi se bilateralna odbrambena i bezbjednosna saradnja između Crne Gore i Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske, sa sljedećim ciljevima: daljeg razvoja postojećih odličnih odbrambenih i bezbjednosnih odnosa, razumijevanja i povjerenja, koji su već uspostavljeni između potpisnika; daljeg razvoja postojeće saradnje na polju multinacionalnih i NATO operacija, u cilju podrške međunarodnoj stabilnosti, miru i bezbjednosti; identifikovanja, razgovaranja i težnje ka zajedničkom razumijevanju strateških odbrambenih i bezbjednosnih pitanja na političkom i vojnom nivou; poboljšanja efektivnosti i efikasnosti odbrambenih i bezbjednosnih politika potpisnika putem bilateralnog informisanja i konsultovanja i zajedničkog adresiranja na međunarodnim forumima i ka organizacijama, kada je to izvodljivo i na obostranu korist; poboljšanja efektivnosti i efikasnosti Oružanih snaga potpisnika; daljeg unapređenja interoperabilnosti i mogućnosti raspoređivanja i poboljšanja sposobnosti zajedničkog djelovanja u svim oblastima, u rasponu od reforme sektora bezbjednosti i izgradnje kapaciteta do operacija visokog intenziteta na kopnu, moru i u vazduhu; nastojanja optimizacije upotrebe svojih odbrambenih resursa i poboljšanja troškovne učinkovitosti; postizanja tehnoloških benefita i učinkovitosti i dijeljenja znanja gdje je to moguće; i promovisanja saradnje u odbrambenoj industriji između dvije države, ukoliko je primjenljivo. - Ciljevi definisani Memorandumom između Ministarstva odbrane Crne Gore i Ministarstva odbrane Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske, u potpunosti su usklađeni sa strateškim dokumentima i zasnovani su na obavezama Crne Gore koje proizilaze iz članstva u NATO savezu.	
3. Opcije - Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa). - Obrazložiti preferiranu opciju?	
- S obzirom da nas aktuelni Memorandum iz 2017. godine prepoznaje kao partnersku državu, opcija „statusa quo“ nije prihvatljiva, jer saveznički odnosi podrazumijevaju ravnopravan status članica NATO i iste ciljeve koji se tiču doprinosa sistemu kolektivne bezbjednosti. - Potpisivanjem ovog Memoranduma će se ostvariti uslovi za jačanje savezničke saradnje Ministarstva odbrane Crne Gore sa Ministarstvom odbrane Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske.	

4. Analiza uticaja

- Na koga će i kako će najvjerojatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.
- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima).
- Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti.
- Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija.
- Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.

- Navedeni Memorandum će pozitivno uticati na Ministarstvo odbrane Crne Gore kroz dugoročno unapređenje saradnje na sljedećim poljima: razvoj odbrambene i bezbjednosne politike; vježbe i treninzi; saradnja vojnih jedinica i osoblja; aktivnost Multinacionalnih snaga; pomorski, vazduhoplovni i kopneni domen; izgradnja kapaciteta, prevencija konflikta, obuka i mentorstvo bezbjednosnih snaga trećih država; oprema i sposobnosti; odbrambena nabavka; operativna logistika; sajber odbrana i bezbjednost; strateški nadzor i situaciona svjesnost; odbrambena obavještajna i bezbjednosna pitanja; razmjena i umrežavanje civilnog i vojnog osoblja; odbrambena nauka i tehnologija; vojno obrazovanje; i zaštita boraca i medicinska rehabilitacija. Neće se ispoljiti bilo kakvi negativni uticaji (direktni ili indirektni) zbog primjene odredbi Memoranduma.
- Primjena propisa neće izazvati troškove građanima ni privredi, naročito malim i srednjim preduzećima.
- Troškovi koji će nastati zbog realizacije bilateralnih aktivnosti u skladu sa Memorandumom, biće planirani godišnjim budžetom, a sprovedene aktivnosti će pozitivno uticati na unapređivanje kapaciteta Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore, kao i jačanje savezničkih odnosa Crne Gore sa Ujedinjenim Kraljevstvom Velike Britanije i Sjeverne Irske.
- Propisom se ne podržavaju, niti predviđaju, stvaranja novih privrednih subjekata na tržištu.
- Ne postoje administrativna opterećenja, niti biznis barijere, kada je implementacija ovog Memoranduma u pitanju.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?
- Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti.
- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti.
- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijeđena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?
- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteci finansijske obaveze?
- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?
- Obrazložiti metodologiju koja je korišćena prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.
- Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti.
- Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?
- Da li su dobijene primjedbe uključene u tekst propisa? Obrazložiti.

- Za implementaciju Memoranduma o razumijevanju između Ministarstva odbrane Crne Gore i Ministarstva odbrane Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske o unapređenju bilateralne odbrambene i bezbjednosne saradnje nije potrebno izdvajanje sredstava iz budžeta Crne Gore, imajući u vidu da se istim definišu način i oblici saradnje i stvaraju preduslovi za donošenje planova bilateralne saradnje između zemalja potpisnica.
- Nije potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava za potpisivanje Memoranduma o razumijevanju između Ministarstva odbrane Crne Gore i Ministarstva odbrane Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske o unapređenju bilateralne odbrambene i bezbjednosne saradnje.
- Implementacijom ovog Memoranduma ne proizilaze međunarodne finansijske obaveze.
- Za potpisivanje Memoranduma o razumijevanju između Ministarstva odbrane Crne Gore i Ministarstva odbrane Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske o unapređenju bilateralne odbrambene i bezbjednosne saradnje nije potrebno izdvajanje sredstava iz budžeta za 2025. godinu. U narednim godinama finansijska sredstva će se planirati budžetom po potrebi, a u skladu sa godišnjim planovima bilateralne saradnje.
- Usvajanjem propisa nije predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteci finansijske obaveze.
- Implementacijom Memoranduma neće se ostvariti prihod za budžet Crne Gore.
- /
- /
- Memorandum se tek upućuje na mišljenje Ministarstvu finansija.
- Primjedbe će se naknadno uključiti u propise, nakon dobijanja mišljenja od strane Ministarstva finansija.

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertska podrška i ako da, kako.
- Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije).
- Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni. Obrazložiti.

- Nije korišćena eksterna ekspertska podrška.
- Nije vršena eksterna konsultacija s obzirom da predmetna materija predstavlja interno polje Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore.
- Ne postoje prijedlozi i sugestije za izmjenu predloženog akta.

7: Monitoring i evaluacija

- Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?
- Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?
- Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?
- Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?

- Nema potencijalnih prepreka za implementaciju propisa.
- Nadzor nad sprovođenjem mjera i aktivnosti iz Memoranduma vršiće Ministarstvo odbrane Crne Gore, u cilju ispunjavanja svih ciljeva.
- Glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva će biti neposredni rezultati u poboljšanju rada Ministarstva odbrane - rješavanje izazova putem novih pristupa stečenih kroz razmjenu iskustava i edukaciju kadra.
- Ministarstvo odbrane Crne Gore i Ministarstvo odbrane Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske će, na godišnjim odbrambenim razgovorima, vršiti monitoring i evaluaciju primjene propisa koji proizilaze iz Memoranduma.

Datum i mjesto:

13. januar 2025. godine Podgorica

Ministar

Dragan Krapović

**MEMORANDUM O RAZUMIJEVANJU
IZMEĐU MINISTARSTVA ODBRANE CRNE GORE**

I

**MINISTARSTVA ODBRANE UJEDINJENOG KRALJEVSTVA
VELIKE BRITANIJE I SJEVERNE IRSKE**

O UNAPREĐENJU BILATERALNE ODBRAMBENE I BEZBJEDNOSNE SARADNJE

Ministarstvo odbrane Crne Gore (u daljem tekstu: „MO CG“) i Ministarstvo odbrane Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske (u daljem tekstu: „MO UK“) u daljem tekstu kolektivno navedeni kao „potpisnici“;

Prepoznajući dugogodišnje zajedničke interese, vrijednosti i odgovornosti Crne Gore i Ujedinjenog Kraljevstva, kao i zajedničko razumijevanje strateškog bezbjednosnog konteksta obje nacije i odlučnost potpisnika za rješavanje strateških izazova i promovisanje međunarodnog mira i bezbjednosti u kontekstu svojih UN obaveza;

Reafirmišući razvoj bilateralnih odnosa između MO CG i MO UK, težeći dostizanju većeg nivoa vojne saradnje u cilju unapređenja operativnih kapaciteta obje nacije;

Imajući na umu važnost opreznog upravljanja resursima i uvažavajući finansijska i ograničenja u pogledu resursa sa kojima se suočavaju obje nacije;

Notirajući da ovaj Memorandum o razumijevanju (u daljem tekstu: „MoR“) zamijenjuje sve ranije odbrambene MoR-ove potpisane između MO CG i MO UK;

Imajući na umu svoja prava i obaveze koje proističu iz Sjevernoatlanskog ugovora, u uvjerenju da će veća bilateralna odbrambena i bezbjednosna saradnja ojačati ta prava i obaveze u korist NATO Saveza u cjelini;

Podsjećajući na odredbe Sporazuma između potpisnica Sjevernoatlantskog ugovora u pogledu statusa svojih snaga (u daljem tekstu: „NATO SOFA“) od 19. juna 1951. godine, na koji se poziva Sporazum o Partnerstvu za mir od 10. januara 1994. godine;

Podsjećajući na potpisivanje Protokola o pristupanju Crne Gore NATO-u 19. maja 2016. godine;

Reafirmišući bilateralne odnose između Crne Gore i Ujedinjenog Kraljevstva i njihovih Oružanih snaga, potpisnici su postigli sljedeće dogovore:

ODJELJAK 1 SVRHA I PRINCIPI SARADNJE

1.1. Svrha ovog MoR-a je da obezbijedi okvir za razvoj i unapređenje bilateralne saradnje i odnosa između potpisnika, u pogledu pitanja koja se tiču odbrane i bezbjednosti, a na osnovu postojeće saradnje i u nastojanju da identifikuju nove oblasti saradnje od obostranog interesa.

1.2. Svaka saradnja u okviru ovog MoR-a odvijaće se u skladu sa odgovarajućim nacionalnim zakonodavstvom potpisnika i međunarodnim pravom i biće podložna zajedničkom dogovoru.

1.3. Ovaj MoR ne dovodi u pitanje niti prejudicira izbor partnera bilo koje nacije u operacijama ili odlukama u vezi sa bilo kakvim budućim ulaganjima u odbrambenu opremu.

ODJELJAK 2 PRIMJENA OVOG MEMORANDUMA

U svrhu primjene ovog MoR-a, potpisnici mogu zaključiti dodatne pisane aranžmane u formi MoR-ova, tehničkih sporazuma ili bilo kog drugog oblika bilateralnog pisanog aranžmana, uz saglasnost oba potpisnika.

ODJELJAK 3 CILJEVI SARADNJE

3.1. MO CG i MO UK su u načelu, uz pune i adekvatne konsultacije i uzajamnu saglasnost, odlučili da unaprijede bilateralnu odbrambenu i bezbjednosnu saradnju, sa sljedećim ciljevima:

- a. Daljeg razvoja postojećih odličnih odbrambenih i bezbjednosnih odnosa, razumijevanja i povjerenja, koji su već uspostavljeni između potpisnika;
- b. Daljeg razvoja postojeće saradnje na polju multinacionalnih i NATO operacija, u cilju podrške međunarodnoj stabilnosti, miru i bezbjednosti;
- c. Identifikovanja, razgovaranja i težnje ka zajedničkom razumijevanju strateških odbrambenih i bezbjednosnih pitanja na političkom i vojnom nivou;
- d. Poboljšanja efektivnosti i efikasnosti odbrambenih i bezbjednosnih politika potpisnika putem bilateralnog informisanja i konsultovanja i zajedničkog adresiranja na međunarodnim forumima i ka organizacijama, kada je to izvodljivo i na obostranu korist;
- e. Poboljšanja efektivnosti i efikasnosti Oružanih snaga potpisnika;
- f. Daljeg unapređenja interoperabilnosti i mogućnosti raspoređivanja i poboljšanja sposobnosti zajedničkog djelovanja u svim oblastima, u rasponu od reforme sektora bezbjednosti i izgradnje kapaciteta do operacija visokog intenziteta na kopnu, moru i u vazduhu.
- g. Nastojanja optimizacije upotrebe svojih odbrambenih resursa i poboljšanja troškovne učinkovitosti;
- h. Postizanja tehnoloških benefita i učinkovitosti i dijeljenja znanja gdje je to moguće;
- i. Promovisanja saradnje u odbrambenoj industriji između dvije države, ukoliko je primjenjivo.

ODJELJAK 4 POLJA SARADNJE

4.1. U mjeri u kojoj resursi budu dozvoljavali, potpisnici će nastojati unaprijediti svoju saradnju u sljedećim oblastima:

- a. Razvoj odbrambene i bezbjednosne politike;
- b. Vježbe i treninzi;
- c. Saradnja vojnih jedinica i osoblja;
- d. Aktivnost Multinacionalnih snaga;
- e. Pomorski, vazduhoplovni i kopneni domen;
- f. Izgradnja kapaciteta, prevencija konflikta, obuka i mentorstvo bezbjednosnih snaga trećih država;
- g. Oprema i sposobnosti;
- h. Odbrambena nabavka;
- i. Operativna logistika;
- j. Sajber odbrana i bezbjednost;
- k. Strateški nadzor i situaciona svjesnost;
- l. Odbrambena obavještajna i bezbjednosna pitanja;
- m. Razmjena i umrežavanje civilnog i vojnog osoblja;
- n. Odbrambena nauka i tehnologija;
- o. Vojno obrazovanje;
- p. Zaštita boraca i medicinska rehabilitacija;
- q. Ostala područja aktivnosti koja mogu odlučiti ili notirati potpisnici.

ODJELJAK 5 PLANIRANJE

5.1. Na osnovu ovog MoR-a, potpisnici će prisustvovati godišnjim odbrambenim razgovorima, kako bi razgovarali o statusu i prioritetima i napretku njihove bilateralne saradnje, te identifikovali nova područja saradnje.

5.2. Potpisnici će pripremiti trogodišnji Akcioni plan koji će sadržati program aktivnosti bilateralne saradnje za predstojeću godinu i prikazati namjeru za naredne dvije godine. Akcioni plan će biti razmatran na odbrambenim razgovorima sljedeće godine. Akcioni plan biće živi dokument i moći će se mijenjati i dopunjavati uz obostranu saglasnost potpisnika. Formalno potpisivanje Plana neće biti potrebno.

ODJELJAK 6 ZAŠTITA TAJNIH PODATAKA I POSJETE

Klasifikovane informacije prikupljene ili razmijenjene kao rezultat saradnje u okviru ovog MoR-a, biće tretirane u skladu sa odredbama navedenim u međunarodnim sporazumima i primjenjivim domaćim zakonima i propisima država potpisnica. Takve informacije korišće se jedino u skladu sa usaglašenim odbrambenim svrhama i ne smiju se davati bilo kojoj trećoj strani bez pisane saglasnosti izvornih potpisnika.

ODJELJAK 7 ZAVRŠNI ASPEKTI

Svaki potpisnik će pokriti sopstvene troškove koji proizilaze iz ovog MoR-a, ukoliko potpisnici nijesu drugačije usaglasili u pisanoj formi.

ODJELJAK 8 STATUS OSOBLJA I POTRAŽIVANJA

8.1. Za vrijeme boravka na teritoriji potpisnika primaoca, status osoblja potpisnika pošiljaoca biće regulisan NATO SOFA-om.

8.2 Zahtjevi koji proizilaze iz ili u vezi sa primjenom ovog MoR-a biće rješavani u skladu sa odredbama NATO SOFA-e.

ODJELJAK 9 SPOROVI

Svi sporovi koji mogu nastati kao rezultat interpretacije ili primjene ovog MoR-a biće rješavani kroz konsultacije i pregovore između potpisnika i neće biti prosljeđeni nijednom sudu, tribunalu niti trećoj strani u cilju poravnjanja.

ODJELJAK 10 ZAVRŠNE ODREDBE

9.1. Potpisnici mogu izmijeniti i dopuniti ovaj MoR u bilo kom trenutku uz obostranu pisanu saglasnost, a te izmjene i dopune stupaju na snagu danom posljednjeg potpisa.

9.2. Ovaj MoR stupa na snagu danom posljednjeg potpisa.

9.3. Ovaj MoR ostaje na snazi, osim ukoliko se ne okonča obostranim pristankom ili ukoliko bilo koji potpisnik pisano obavijesti drugog potpisnika o toj namjeri, šest mjeseci unaprijed.

Potpisano u MO UK, London, Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske, 4. februara 2025. godine u dva originalna primjerka na engleskom jeziku.

ZA MINISTARSTVO ODBRANE CRNE GORE Dragan Krapović ministar odbrane	ZA MINISTARSTVO ODBRANE UJEDINJENOG KRALJEVSTVA VELIKE BRITANIJE I SJEVERNE IRSKE The Rt Hon John Healey državni sekretar za odbranu
Potpis	Potpis

MEMORANDUM OF UNDERSTANDING
BETWEEN THE MINISTRY OF DEFENCE OF MONTENEGRO
AND
THE MINISTRY OF DEFENCE OF THE UNITED KINGDOM
OF GREAT BRITAIN AND NORTHERN IRELAND
ON THE ENHANCEMENT OF BILATERAL DEFENCE AND SECURITY
COOPERATION

The Ministry of Defence of Montenegro (hereinafter "MNE MoD") and the Ministry of Defence of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland (hereinafter "UK MoD"), hereinafter referred to collectively as "the Participants";

Recognising the long-standing shared interests, values and responsibilities of Montenegro and the UK, and both nations' common understanding of the strategic security context and the Participants' determination to address strategic challenges and promote international peace and security in the context of their UN obligations;

Reaffirming the developing bilateral relationship between MNE MoD and the UK MoD desiring to reach a higher level of military cooperation in order to enhance the operational capabilities of both nations;

Mindful of the importance of prudent resource management and acknowledging the financial and resource constraints faced by both nations;

Noting that this Memorandum of Understanding (hereinafter "MoU") replaces all previous defence MoUs signed between MNE MoD and the UK MoD;

Mindful of their rights and obligations under the North Atlantic Treaty and convinced that greater bilateral defence and security cooperation will reinforce those rights and obligations for the benefit of the NATO Alliance as a whole;

Recalling the provisions of the Agreement between the Participants to the North Atlantic Treaty regarding the Status of their Forces (hereinafter "the NATO SOFA"), dated 19 June 1951 and invoked by the Partnership for Peace Agreement of 10 January 1994;

Recalling the signing of the Protocol on the Accession of Montenegro to NATO on 19 May 2016;

Reaffirming the bilateral relationship between Montenegro and the UK and their Armed Forces, the Participants have reached the following understandings:

SECTION 1 PURPOSE AND PRINCIPLES OF COOPERATION

1.1. The purpose of this MoU is to provide a framework for developing and furthering bilateral cooperation and relations between the Participants in defence and security matters building on existing cooperation and seeking to identify new areas of cooperation with mutual interests.

1.2. Any cooperation under this MoU will be carried out in accordance with the respective national legislation of the Participants and international law and subject to mutual agreement.

1.3. This MoU does not prejudice or prejudge either nation's choice of partners on operations or decisions regarding any future investment in defence materiel.

SECTION 2 IMPLEMENTATION OF THIS MEMORANDUM

For the purposes of the implementation of this MoU, the Participants may conclude supplementary written arrangements in the form of MoUs, Technical Arrangements or any other form of bilateral written arrangement with the consent of both Participants.

SECTION 3 AIMS OF COOPERATION

3.1. MNE MoD and the UK MoD have decided in principle, and subject to full and proper consultation and mutual consent, to enhance bilateral defence and security cooperation with the following aims:

- a. To further develop the existing excellent defence and security relations, understanding and trust already established between the Participants;
- b. To further develop the existing cooperation in the field of multinational and NATO operations, in support of international stability, peace and security;
- c. To identify, discuss and strive for a common understanding of strategic defence and security issues at both the political and the military level;
- d. To improve the effectiveness and efficiency of the Participants' defence and security policy through informing and consulting bilaterally and by addressing it together in international forums and organisations when feasible and mutually beneficial;
- e. To improve the effectiveness and efficiency of the Participants' armed forces;
- f. To further enhance interoperability and deployability and improve the capability to act jointly in all areas ranging from defence-related security sector reform and capability building to high-end operations on land, sea and in the air;
- g. To strive to optimise the use of their defence resources and improve cost-efficiency;
- h. To achieve technological benefits and efficiencies, sharing knowledge where possible;
- i. To promote defence industry collaboration between both countries if applicable.

SECTION 4 FIELDS OF COOPERATION

4.1. As resources allow, the Participants will endeavour to enhance their cooperation in the following areas:

- a. Defence and security policy development;
- b. Exercises and training;
- c. Partnering of military units and personnel;
- d. Multinational Forces' activity;
- e. Maritime, Air and Land Domains;
- f. Capacity building, conflict prevention, training and mentoring of third country security forces;
- g. Equipment and capabilities;
- h. Defence Acquisition;
- i. Operational Logistics;
- j. Cyber Defence and Security;
- k. Strategic surveillance and situational awareness;
- l. Defence intelligence and security issues;
- m. Exchanges and attachments of civilian and military personnel;
- n. Defence science and technology;
- o. Military education;
- p. Veterans' welfare and Medical rehabilitation;
- q. Such other areas of activities as may be decided upon or noted by the Participants.

SECTION 5 PLANNING

5.1. On the basis of this MoU, the Participants will attend annual Defence Talks to discuss the status and priorities for, and progress in, their bilateral cooperation, and to identify new areas of cooperation.

5.2. The Participants will prepare a three-year Action Plan that contains the programme of bilateral cooperation activities for the forthcoming year and sets the intent for succeeding two years. The Action Plan will be reviewed at the subsequent year's Defence Talks. The Action Plan will be a living document and can be amended by the mutual consent of the Participants. No formal signature of the plan will be required.

SECTION 6 PROTECTION OF SECRET DATA AND VISITS

Classified information generated or exchanged as a result of cooperation under this MoU will be treated in accordance with the provisions as detailed in international arrangements and applicable national laws and regulations of the states of the Participants. Such information will only be used in line with agreed defence purposes and may not be released to any third party without the written consent of the originating participants.

**SECTION 7
FINAL ASPECTS**

Each Participant will cover their own costs resulting from this MoU unless otherwise agreed by the Participants in writing.

**SECTION 8
STATUS OF PERSONNEL AND CLAIMS**

8.1. While staying on the territory of the state of the receiving Participant, the status of the sending Participant's personnel will be governed by the NATO SOFA.

8.2. Claims arising out of or in connection with the implementation of this MoU will be dealt with in accordance with the provisions of the NATO SOFA.

**SECTION 9
DISPUTES**

All disputes that may arise as a result of the interpretation or application of this MoU will be settled through consultations and negotiations between the Participants and will not be referred to any court, tribunal or third party for settlement.

**SECTION 10
FINAL PROVISIONS**

9.1. The Participants may amend this MoU at any time by mutual written consent with such amendments coming into effect on the date of last signature.

9.2. This MoU will enter into effect on the date of the last signature.

9.3. This MoU will remain in effect unless terminated by mutual consent or by either Participant giving six months' written notice to the other.

Signed in the UK MoD, London, United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, on *the Fourth of February 2025* in two original copies in the English language.

FOR THE MINISTRY OF DEFENCE OF MONTENEGRO Minister of Defence Dragan Krapović	FOR THE MINISTRY OF DEFENCE OF THE UNITED KINGDOM OF GREAT BRITAIN AND NORTHERN IRELAND Secretary of State for Defence The Rt Hon John Healey
Signature	Signature

**MEMORANDUM O RAZUMIJEVANJU
IZMEĐU MINISTARSTVA ODBRANE CRNE GORE**

I

**MINISTARSTVA ODBRANE UJEDINJENOG KRALJEVSTVA
VELIKE BRITANIJE I SJEVERNE IRSKE**

O UNAPREĐENJU BILATERALNE ODBRAMBENE I BEZBJEDNOSNE SARADNJE

Ministarstvo odbrane Crne Gore (u daljem tekstu: „MO CG“) i Ministarstvo odbrane Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske (u daljem tekstu: „MO UK“) u daljem tekstu kolektivno navedeni kao „potpisnici“;

Prepoznajući dugogodišnje zajedničke interese, vrijednosti i odgovornosti Crne Gore i Ujedinjenog Kraljevstva, kao i zajedničko razumijevanje strateškog bezbjednosnog konteksta obje nacije i odlučnost potpisnika za rješavanje strateških izazova i promovisanje međunarodnog mira i bezbjednosti u kontekstu svojih UN obaveza;

Reafirmišući razvoj bilateralnih odnosa između MO CG i MO UK, težeći dostizanju većeg nivoa vojne saradnje u cilju unapređenja operativnih kapaciteta obje nacije;

Imajući na umu važnost opreznog upravljanja resursima i uvažavajući finansijska i ograničenja u pogledu resursa sa kojima se suočavaju obje nacije;

Notirajući da ovaj Memorandum o razumijevanju (u daljem tekstu: „MoR“) zamijenjuje sve ranije odbrambene MoR-ove potpisane između MO CG i MO UK;

Imajući na umu svoja prava i obaveze koje proističu iz Sjevernoatlanskog ugovora, u uvjerenju da će veća bilateralna odbrambena i bezbjednosna saradnja ojačati ta prava i obaveze u korist NATO Saveza u cjelini;

Podsjećajući na odredbe Sporazuma između potpisnica Sjevernoatlanskog ugovora u pogledu statusa svojih snaga (u daljem tekstu: „NATO SOFA“) od 19. juna 1951. godine, na koji se poziva Sporazum o Partnerstvu za mir od 10. januara 1994. godine;

Podsjećajući na potpisivanje Protokola o pristupanju Crne Gore NATO-u 19. maja 2016. godine;

Reafirmišući bilateralne odnose između Crne Gore i Ujedinjenog Kraljevstva i njihovih Oružanih snaga, potpisnici su postigli sljedeće dogovore:

ODJELJAK 1 SVRHA I PRINCIPI SARADNJE

1.1. Svrha ovog MoR-a je da obezbijedi okvir za razvoj i unapređenje bilateralne saradnje i odnosa između potpisnika, u pogledu pitanja koja se tiču odbrane i bezbjednosti, a na osnovu postojeće saradnje i u nastojanju da identifikuju nove oblasti saradnje od obostranog interesa.

1.2. Svaka saradnja u okviru ovog MoR-a odvijaće se u skladu sa odgovarajućim nacionalnim zakonodavstvom potpisnika i međunarodnim pravom i biće podložna zajedničkom dogovoru.

1.3. Ovaj MoR ne dovodi u pitanje niti prejudicira izbor partnera bilo koje nacije u operacijama ili odlukama u vezi sa bilo kakvim budućim ulaganjima u odbrambenu opremu.

ODJELJAK 2 PRIMJENA OVOG MEMORANDUMA

U svrhu primjene ovog MoR-a, potpisnici mogu zaključiti dodatne pisane aranžmane u formi MoR-ova, tehničkih sporazuma ili bilo kog drugog oblika bilateralnog pisanog aranžmana, uz saglasnost oba potpisnika.

ODJELJAK 3 CILJEVI SARADNJE

3.1. MO CG i MO UK su u načelu, uz pune i adekvatne konsultacije i uzajamnu saglasnost, odlučili da unaprijede bilateralnu odbrambenu i bezbjednosnu saradnju, sa sljedećim ciljevima:

- a. Daljeg razvoja postojećih odličnih odbrambenih i bezbjednosnih odnosa, razumijevanja i povjerenja, koji su već uspostavljeni između potpisnika;
- b. Daljeg razvoja postojeće saradnje na polju multinacionalnih i NATO operacija, u cilju podrške međunarodnoj stabilnosti, miru i bezbjednosti;
- c. Identifikovanja, razgovaranja i težnje ka zajedničkom razumijevanju strateških odbrambenih i bezbjednosnih pitanja na političkom i vojnom nivou;
- d. Poboljšanja efektivnosti i efikasnosti odbrambenih i bezbjednosnih politika potpisnika putem bilateralnog informisanja i konsultovanja i zajedničkog adresiranja na međunarodnim forumima i ka organizacijama, kada je to izvodljivo i na obostranu korist;
- e. Poboljšanja efektivnosti i efikasnosti Oružanih snaga potpisnika;
- f. Daljeg unapređenja interoperabilnosti i mogućnosti raspoređivanja i poboljšanja sposobnosti zajedničkog djelovanja u svim oblastima, u rasponu od reforme sektora bezbjednosti i izgradnje kapaciteta do operacija visokog intenziteta na kopnu, moru i u vazduhu.
- g. Nastojanja optimizacije upotrebe svojih odbrambenih resursa i poboljšanja troškovne učinkovitosti;
- h. Postizanja tehnoloških benefita i učinkovitosti i dijeljenja znanja gdje je to moguće;
- i. Promovisanja saradnje u odbrambenoj industriji između dvije države, ukoliko je primjenjivo.

ODJELJAK 4 POLJA SARADNJE

4.1. U mjeri u kojoj resursi budu dozvoljavali, potpisnici će nastojati unaprijediti svoju saradnju u sljedećim oblastima:

- a. Razvoj odbrambene i bezbjednosne politike;
- b. Vježbe i treninzi;
- c. Saradnja vojnih jedinica i osoblja;
- d. Aktivnost Multinacionalnih snaga;
- e. Pomorski, vazduhoplovni i kopneni domen;
- f. Izgradnja kapaciteta, prevencija konflikta, obuka i mentorstvo bezbjednosnih snaga trećih država;
- g. Oprema i sposobnosti;
- h. Odbrambena nabavka;
- i. Operativna logistika;
- j. Sajber odbrana i bezbjednost;
- k. Strateški nadzor i situaciona svjesnost;
- l. Odbrambena obavještajna i bezbjednosna pitanja;
- m. Razmjena i umrežavanje civilnog i vojnog osoblja;
- n. Odbrambena nauka i tehnologija;
- o. Vojno obrazovanje;
- p. Zaštita boraca i medicinska rehabilitacija;
- q. Ostala područja aktivnosti koja mogu odlučiti ili notirati potpisnici.

ODJELJAK 5 PLANIRANJE

5.1. Na osnovu ovog MoR-a, potpisnici će prisustvovati godišnjim odbrambenim razgovorima, kako bi razgovarali o statusu i prioritetima i napretku njihove bilateralne saradnje, te identifikovali nova područja saradnje.

5.2. Potpisnici će pripremiti trogodišnji Akcioni plan koji će sadržati program aktivnosti bilateralne saradnje za predstojeću godinu i prikazati namjeru za naredne dvije godine. Akcioni plan će biti razmatran na odbrambenim razgovorima sljedeće godine. Akcioni plan biće živi dokument i moći će se mijenjati i dopunjavati uz obostranu saglasnost potpisnika. Formalno potpisivanje Plana neće biti potrebno.

ODJELJAK 6 ZAŠTITA TAJNIH PODATAKA I POSJETE

Klasifikovane informacije prikupljene ili razmijenjene kao rezultat saradnje u okviru ovog MoR-a, biće tretirane u skladu sa odredbama navedenim u međunarodnim sporazumima i primjenjivim domaćim zakonima i propisima država potpisnica. Takve informacije korišće se jedino u skladu sa usaglašenim odbrambenim svrhama i ne smiju se davati bilo kojoj trećoj strani bez pisane saglasnosti izvornih potpisnika.

**ODJELJAK 7
ZAVRŠNI ASPEKTI**

Svaki potpisnik će pokriti sopstvene troškove koji proizilaze iz ovog MoR-a, ukoliko potpisinici nijesu drugačije usaglasili u pisanoj formi.

**ODJELJAK 8
STATUS OSOBLJA I POTRAŽIVANJA**

8.1. Za vrijeme boravka na teritoriji potpisnika primaoca, status osoblja potpisnika pošiljaoca biće regulisan NATO SOFA-om.

8.2. Zahtjevi koji proizilaze iz ili u vezi sa primjenom ovog MoR-a biće rješavani u skladu sa odredbama NATO SOFA-e.

**ODJELJAK 9
SPOROVI**

Svi sporovi koji mogu nastati kao rezultat interpretacije ili primjene ovog MoR-a biće rješavani kroz konsultacije i pregovore između potpisnika i neće biti proslijeđeni nijednom sudu, tribunalu niti trećoj strani u cilju poravnjanja.

**ODJELJAK 10
ZAVRŠNE ODREDBE**

9.1. Potpisnici mogu izmijeniti i dopuniti ovaj MoR u bilo kom trenutku uz obostranu pisanu saglasnost, a te izmjene i dopune stupaju na snagu danom posljednjeg potpisa.

9.2. Ovaj MoR stupa na snagu danom posljednjeg potpisa.

9.3. Ovaj MoR ostaje na snazi, osim ukoliko se ne okonča obostranim pristankom ili ukoliko bilo koji potpisnik pisano obavijesti drugog potpisnika o toj namjeri, šest mjeseci unaprijed.

Potpisano u MO UK, London, Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske, 4. februara 2025. godine u dva originalna primjerka na engleskom jeziku.

ZA MINISTARSTVO ODBRANE CRNE GORE Dragan Krapović ministar odbrane	ZA MINISTARSTVO ODBRANE UJEDINJENOG KRALJEVSTVA VELIKE BRITANIJE I SJEVERNE IRSKE The Rt Hon John Healey državni sekretar za odbranu
Potpis	Potpis

MEMORANDUM OF UNDERSTANDING
BETWEEN THE MINISTRY OF DEFENCE OF MONTENEGRO
AND
THE MINISTRY OF DEFENCE OF THE UNITED KINGDOM
OF GREAT BRITAIN AND NORTHERN IRELAND
ON THE ENHANCEMENT OF BILATERAL DEFENCE AND SECURITY
COOPERATION

The Ministry of Defence of Montenegro (hereinafter "MNE MoD") and the Ministry of Defence of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland (hereinafter "UK MoD"), hereinafter referred to collectively as "the Participants";

Recognising the long-standing shared interests, values and responsibilities of Montenegro and the UK, and both nations' common understanding of the strategic security context and the Participants' determination to address strategic challenges and promote international peace and security in the context of their UN obligations;

Reaffirming the developing bilateral relationship between MNE MoD and the UK MoD desiring to reach a higher level of military cooperation in order to enhance the operational capabilities of both nations;

Mindful of the importance of prudent resource management and acknowledging the financial and resource constraints faced by both nations;

Noting that this Memorandum of Understanding (hereinafter "MoU") replaces all previous defence MoUs signed between MNE MoD and the UK MoD;

Mindful of their rights and obligations under the North Atlantic Treaty and convinced that greater bilateral defence and security cooperation will reinforce those rights and obligations for the benefit of the NATO Alliance as a whole;

Recalling the provisions of the Agreement between the Participants to the North Atlantic Treaty regarding the Status of their Forces (hereinafter "the NATO SOFA"), dated 19 June 1951 and invoked by the Partnership for Peace Agreement of 10 January 1994;

Recalling the signing of the Protocol on the Accession of Montenegro to NATO on 19 May 2016;

Reaffirming the bilateral relationship between Montenegro and the UK and their Armed Forces, the Participants have reached the following understandings:

SECTION 1 PURPOSE AND PRINCIPLES OF COOPERATION

1.1. The purpose of this MoU is to provide a framework for developing and furthering bilateral cooperation and relations between the Participants in defence and security matters building on existing cooperation and seeking to identify new areas of cooperation with mutual interests.

1.2. Any cooperation under this MoU will be carried out in accordance with the respective national legislation of the Participants and international law and subject to mutual agreement.

1.3. This MoU does not prejudice or prejudge either nation's choice of partners on operations or decisions regarding any future investment in defence materiel.

SECTION 2 IMPLEMENTATION OF THIS MEMORANDUM

For the purposes of the implementation of this MoU, the Participants may conclude supplementary written arrangements in the form of MoUs, Technical Arrangements or any other form of bilateral written arrangement with the consent of both Participants.

SECTION 3 AIMS OF COOPERATION

3.1. MNE MoD and the UK MoD have decided in principle, and subject to full and proper consultation and mutual consent, to enhance bilateral defence and security cooperation with the following aims:

- a. To further develop the existing excellent defence and security relations, understanding and trust already established between the Participants;
- b. To further develop the existing cooperation in the field of multinational and NATO operations, in support of international stability, peace and security;
- c. To identify, discuss and strive for a common understanding of strategic defence and security issues at both the political and the military level;
- d. To improve the effectiveness and efficiency of the Participants' defence and security policy through informing and consulting bilaterally and by addressing it together in international forums and organisations when feasible and mutually beneficial;
- e. To improve the effectiveness and efficiency of the Participants' armed forces;
- f. To further enhance interoperability and deployability and improve the capability to act jointly in all areas ranging from defence-related security sector reform and capability building to high-end operations on land, sea and in the air;
- g. To strive to optimise the use of their defence resources and improve cost-efficiency;
- h. To achieve technological benefits and efficiencies, sharing knowledge where possible;
- i. To promote defence industry collaboration between both countries if applicable.

SECTION 4 FIELDS OF COOPERATION

4.1. As resources allow, the Participants will endeavour to enhance their cooperation in the following areas:

- a. Defence and security policy development;
- b. Exercises and training;
- c. Partnering of military units and personnel;
- d. Multinational Forces' activity;
- e. Maritime, Air and Land Domains;
- f. Capacity building, conflict prevention, training and mentoring of third country security forces;
- g. Equipment and capabilities;
- h. Defence Acquisition;
- i. Operational Logistics;
- j. Cyber Defence and Security;
- k. Strategic surveillance and situational awareness;
- l. Defence intelligence and security issues;
- m. Exchanges and attachments of civilian and military personnel;
- n. Defence science and technology;
- o. Military education;
- p. Veterans' welfare and Medical rehabilitation;
- q. Such other areas of activities as may be decided upon or noted by the Participants.

SECTION 5 PLANNING

5.1. On the basis of this MoU, the Participants will attend annual Defence Talks to discuss the status and priorities for, and progress in, their bilateral cooperation, and to identify new areas of cooperation.

5.2. The Participants will prepare a three-year Action Plan that contains the programme of bilateral cooperation activities for the forthcoming year and sets the intent for succeeding two years. The Action Plan will be reviewed at the subsequent year's Defence Talks. The Action Plan will be a living document and can be amended by the mutual consent of the Participants. No formal signature of the plan will be required.

SECTION 6 PROTECTION OF SECRET DATA AND VISITS

Classified information generated or exchanged as a result of cooperation under this MoU will be treated in accordance with the provisions as detailed in international arrangements and applicable national laws and regulations of the states of the Participants. Such information will only be used in line with agreed defence purposes and may not be released to any third party without the written consent of the originating participants.

**SECTION 7
FINAL ASPECTS**

Each Participant will cover their own costs resulting from this MoU unless otherwise agreed by the Participants in writing.

**SECTION 8
STATUS OF PERSONNEL AND CLAIMS**

8.1. While staying on the territory of the state of the receiving Participant, the status of the sending Participant's personnel will be governed by the NATO SOFA.

8.2. Claims arising out of or in connection with the implementation of this MoU will be dealt with in accordance with the provisions of the NATO SOFA.

**SECTION 9
DISPUTES**

All disputes that may arise as a result of the interpretation or application of this MoU will be settled through consultations and negotiations between the Participants and will not be referred to any court, tribunal or third party for settlement.

**SECTION 10
FINAL PROVISIONS**

9.1. The Participants may amend this MoU at any time by mutual written consent with such amendments coming into effect on the date of last signature.

9.2. This MoU will enter into effect on the date of the last signature.

9.3. This MoU will remain in effect unless terminated by mutual consent or by either Participant giving six months' written notice to the other.

Signed in the UK MoD, London, United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, on *the Fourth of February 2025* in two original copies in the English language.

FOR THE MINISTRY OF DEFENCE OF MONTENEGRO Minister of Defence Dragan Krapović	FOR THE MINISTRY OF DEFENCE OF THE UNITED KINGDOM OF GREAT BRITAIN AND NORTHERN IRELAND Secretary of State for Defence The Rt Hon John Healey
Signature	Signature